

blev enige om en papirløsning, der dog havde den store værdi, at den skabte en situation hvor de nordiske lande kunne frigøre sig fra deres konflikt med hinanden.

Ikke mindst takket være Sture Arnell er en række huller i den ellers så omfattende Erik XIV-forskning blevet udfyldt. Den fascinerende konges regimente kan overskues klarere end før og der må efterhånden være skabt grundlag for en ny videnskabelig biografi af Erik XIV til supplerung af Ingvar Anderssons arbejde.

Frede P. Jensen

I. A. A. Thompson: War and Government in Habsburg Spain 1560–1620. London, The Athlone Press, 1976. ix+374 s. £ 9.00.

Thompson tager udgangspunkt i Max Webers klassiske formulering om den stående hær som dominerende forudsætning for bureaukratisering og centralisering af statsadministrationen. Hovedsigtet er at problematisere og efterprøve denne tese, hvis almene gyldighed hidtil næppe har været draget alvorligt i tvivl. Som konkret undersøgelsesgrundlag har han valgt Spanien i Philip II's og Philip III's tid, dvs. en periode, der på den ene side omfatter de årtier, da Spanien havde Europas stærkest centraliserede og bureaukratiserede styre og samtidig var Europas stærkeste militærmagt, og på den anden side også den periode, da det spanske centralstyre gik i opløsning og landets militære styrke svækkedes. – I relation til bogens hovedsigte kan man næppe tænke sig et mere velegnet undersøgelsesgrundlag.

Bogen er opdelt i tre dele og en konklusion, i alt 11 kapitler. I første del analyseres tre faktorer, der var determinerende for den militære administration: antallet og omfanget af krige, statens forvaltningsapparat og de finansielle ressourcer. I anden del undersøges de metoder, der anvendtes for at tilvejebringe mandskab til hær og flåde, og i tredje del drøftes tilvejebringelsen af materiel og forsyninger. Analyseerne understøttes af et omfattende tabelmateriale i et 30 sider stort bilag.

Bogens egentlige hovedresultat er en påvisning af Weber-tesens manglende gyldighed i denne fase af Spaniens historie. Thompson kan påvise, at det stærkt forøgede pres på det spanske militærapparat i 1580'erne og 90'erne som følge af den nederlandske frihedskrig og krigen med England førte til, at den militære administration decentraliseredes, at ansvaret for forsyninger, mandskab osv. gled over til private foretagere, og at regeringens evne til at kontrollere og styre såvel det militære system som det civile administrationsapparat derfor svækkedes stærkt. Dette var først og fremmest en følge af regeringens svigtende evne til at fremskaffe de nødvendige midler ved skatteopkrævning. Derfor blev den tvunget til at overlade administrationen af – og dermed kontrollen med – det militære apparat til lokale institutioner og private personer, der havde den fornødne kraft til at finansiere det.

Thompsons bog er ikke blot et betydningsfuldt bidrag til diskussionen af forholdet mellem den militære udvikling og statsmagtens struktur: på dette punkt anviser den detaljerede og omhyggelige analyse og de velbegrundede konklusioner helt nye veje i et område, der ellers mest er præget af hastige synteser og beskeden empiri. Bogen er tillige et værdifuldt indlæg i den standende debat om årsagerne til Spaniens nedgang. For danske historikere har den speciel interesse, idet dens analysemetoder muligvis kan give fornyede impulser til en sammenhængende forklaring på vort stærkt decentraliserede forsvarsvæsen i Christian IV's senere år. – Thompsons bog er fra ethvert synspunkt betydningsfuld, og man tilgiver derfor let, at han i noterne benytter sig af et besværligt og irriterende henvisningssystem til den i øvrigt meget omfattende litteraturliste.

Knud J. V. Jespersen